

Izena	Aditza	Sintaxia
Deklinabidea Mugababea orokorrean.	Indikatiboa. Lehen aldia - NOR trinkoak (zebilen) - NOR-NORK (ninduzun) - NOR-NORI (zitzaidan) - ZER-NORI-NORK (zenidan)	Galdegai aditza denean - Baiezkoan - Ezezkoan
Izenordainak - Forma indartuak: neu, neronek - Zehaztugabeak: edozer, edonon, edozein. - Bihurkariak: bere burua, neure buruari... - elkarkariak: elkar elkarri, elkarren...	Baldintzako adizkiak - NOR (balitz...litzateke) - NOR-NORK (balu...luke) - NOR-NORI (balitzait...litzaidake) - ZER-NORI-NORK (banio...nioke)	Lokailuak - Aurkaritzakoak: ordea, berriz, ostera - Kausazkoak: izan ere
Erakusleak eta zenbatzaileak - Erakusleen deklinabidea (Honekin harena) - Banatzailleak (-na,/ -ko) (bakoitzeko)	Agintera - NOR trinkoak (zaude) - ZER-NORI-NORK (ieziaiozu) - 3. pertsona (doala)	Harridura perpausak - Hau da hau! - Ea...en!
Posposizioak - zer (diru falta) - Noren (zure alboan) - Nori (zuri esker) - Non (mendian gora)	Ahalezko adizkiak - NOR (naiteke) - NOR-NORK (dezaket)	Erlatiboa Korrelaziozko perpausak
Hitz sortaileak - Atzizkiak eta aurrizkiak (-aro,-era, -kada, -kari, -kin, -koi, -men, -tzar) - Hitz elkartuak (-gura, -zain, -zulo, izena+adjektiboa)	Aditz lokuzioak Ezezkoak eta aspektua	Konparaziozkoak - Ez bezala - Ahalik eta ...en
	Aditz-izena -tzeko prest /gogo/ beldurra -tzen -tzeak /tzeari -tzearen /-tzearekin /-tzeaz	Baldintza perpausak -(e)z gero / ezean -t(z)ekotan
	Aditz eragileak - behartu - arazi	Denborazkoak: - Aldiberekotasuna: - n guztietan - n bakoitzean - Aurrekotasuna: -t(z)erakoan - Ondokotasuna: ostean / -takoan - Iraupena: -(e)netik / geroztik
		Modua eta neurria -n neurrian -ela / -elarik
		Kausazkoak - zeren...bait- / -en

1. *Alderdi fonologiko eta ortografikoa
2. Izenak, deklinabidea eta galdetzaileak

- Adizlaguna + KO: zeren aldekoa, zeren kontrakoa ...(*eutnasiaren aldekoek, haren kontrakoei...*)
- Mugagabea orokorrean: noiz erabili behar den eta mugagabearen formak (Hainbat *etxeTAN, MartinI...*)
- zertarakoak (*ongi jateko aholkuak / ongi jatekoak...*)

3. Izenordainak (pronombres)

- Forma indartuak: (*neu, zeu... neroni, neronek, bera, bere..., , ni neu...*)
- Izenordain zehaztugabeak: *edozein, edozeinek, edozeini, edonor, edonork, edozer, edozerk*
- Bihurkariak: *X-en burua*, (neure burua, bere burua, neure buruari...)
- Elkarkariak: *elkar, elkarri, elkarrekin, elkarren ondoan, elkarren berri, elkarren zain*,

4. Determinatzaileak, erakusleak eta zenbatzaileak

- Erakusleen deklinabidea: *honekin, horrekin, harena...*
- Zatikiak ehunekoak, : (*bosten bat, bost seiren...ehuneko bostek, hamarretik bik...*)
- Zenbatzaile zehaztugabeak: *ugari, hainbeste, apur bat, makina bat,*
- *bat* eta *a* bereizi (*institutu berria behar dugu, beste institutu bat behar dugu...*)
- Zenbatzaile zehaztuak:
  - Esapide zenbait: *-(r)en bat, (hogeiren bat)*
  - Banatzaileak:-ko, bana deklinaturik(*zenbana?:aulki banatan, hamarreko lau , gelako bi*)
  - zenbakien esapideak: *bost axola, hamaika arrazoi, ...*

5. Adjektiboak eta adberbioak

- Gradu-markak: askoz ...-ago (*askoz larriagoa da...*)
- Leku aditzondoak: urruti, gertu, inongo, nonbait, edonon, -n zehar, inon, edozein -tan, -tik kanpo,
- Modu aditzondoak: honelaxe, ozta-ozta,
- Denbora adberbidoak: sekula ez, zazpiak jota, uda partean, gazte denboran, iaz, egunero (eta gisakoak), herenegun, berehala(xe)
- Iritzi aditzondoak: itxuraz, jakina
- Aditzaren graduatzaileak: zeharo, gogotik, biziki

6. Postposizioak

- NOR edo partitiboa eskatzen dutenak: falta(n) *ur faltan, diru(rik) falta,*
- NOREN / ZEREN eskatzen dutenak: alboan,aldamenean, barnean, parean, bidez, bitartez, arabera, beharrean, eske,
- NORI /ZERI eskatzen dutenak: esker: (*zuri esker*)
- NON eskatzen dutenak: gora/behera,(*mendian gora, kolean behera...*)

7. Hitz sortzaileak

- Atzizkiak eta aurrizkiak:
  - -aro (nerabezaro...),
  - -era (errusiera, ...)
  - -kada (betekada...)
  - -kari (egunkari...),
  - -kin (bihurkin, etorkin, etekin...)
  - -koi (neurekoi...)
  - -men/-pen (ulermena...),
  - -tzar (harritzar...)
- Hitz elkartuak:
  - -gura (logura...)
  - -zain, (kutxazain...)
  - -zulo (etxezulo...)
  - izena + adjektiboa (sudurluze...)

1. Aditzaren ezaugarriak

- Aditzaren egitura: aditz-oina, partizipioa, aditz-izena (*etor, etorri, etortzea*)

2. *Indikatiboko orainaldia

3. Indikatiboko lehenaldia

- NOR: trinkoak: egon, joan, ibili, etorri (pertsone guztiak) (*zegoen, zihoan, zebilen, zettorren, ...*)
- NOR-NORK (*ninduzun, gintuzten...*) pertsona guztiak
- NOR-NORI izan (*zitzaidan, zitzaizkidan...*) pertsona guztiak
- ZER-NORI-NORK ukan (*nion, zenidan, ...*) pertsona guztiak

4. Baldintzazko adizkiak

- NOR alegiazkoa: izan (*balitz, litzateke...*)
- NOR-NORK alegiazkoa: ukan (*balu, luke...*) eta trinkoak:jakin (*baleki, baneki...*)
- NOR-NORI alegiazkoa (*balitzait, litzaidake...*)
- ZER-NORI-NORK alegiazkoa (*balit, banio, balizkit, banizkio...*)

5. Agintera

- NOR: trinkoak: egon (*zaude...*)
- NOR-NORI-NORK ukan (*iezaiozu, iezaiozue...*) eta trinkoak ahoz: (*egiozu, eutsiozu, emadazu...*)
- 3. pertsonako agintera: trinkoak: (*dagoela, doala, ...*)

6. Ahalezko adizkiak

- NOR: izan orain, (*naiten, ...*) pertsona guztiak
- NOR-NORK ukan orain, (*dezake, ...*) pertsona guztiak...

7. *Subjuntiboa

8. Aditz-lokuzioak (behar izan / nahi izan / ezin izan / ahal izan)

- Ezezkoak eta aspektuak: (*ez dut erosi behar izan...*)

9. Aspektua

- Gertakizuna lehenaldian: *etorriko zela esan zuen.*

10. Aditz-izena (tzea / tzen / tzeko...)

- -tzeko prest, gogo, beldurra, asmoa (*joateko prest, hondartzara joateko gogo*)
- -tzen: (*semeak utzi ditugu telebista ikusten, ahaztu zaio egiten / egitea...*)
- -tzeak, -tzeari (*horrela ikusteak sutan jartzen nau, erretzeari utziko dio...*)
- -tzearen, -tzearekin, -tzeaz, (*egitearen garrantziaz, egitearekin batera, egiteaz harro dago...*)

11. Bestelako aditzak:

- Aditz eragileak: behartu, arazi, (*egoerak behartzen gaitu, eginarazi diote, ...*)

1. Joskera

- Perpaus bakunaren (*simple*) ordena:
  - Galdegaia aditza bera denean (*Koldo azkenean etorri egin da, etorri ere etorri da*),
  - Galdegaia ezezko perpausetan (*Galdetu ere ez du egin; ez du etorri nahi*),

2. *Perpaus elkartua eta juntagailuak
3. Lokailuak

- Aurkaritzakoak:
  - Ordea, berriz, ostera, (ni zurekin joango naiz; aita, ordea, etxean geratuko da);
  - dena dela (*abisatu genuen, dena dela, ez da etorriko*)
- Kausazkoak:
  - izan ere, (*lehorte handia dago; izan ere, aspaldian ez du euririk egin*)

4. Menderakuntza (subordinación)

- Harridura perpausak:
  - hau da hau! (*Hau da hau, agoantatu beharra!*)
  - alfer hori! (*mugi zaitetz alfer hori!*)
  - Zer arraio! (*ez gara joango, zer arraio!*)
  - Nola demontre? (*nola demontre esan diozu hori?*)
  - ea...-n!, (*ea esnatzen zaren!*)
- Perpaus erlatiboak:
  - Korrelaziozko perpausak: (*zer ikusi, hura egin; nolako egurra, halako ezpala*)
- Konparaziozkoak:
  - Desberdintasuna:
    - ez bezala (*zuk ez bezala egin dugu*)
    - ahalik eta...en (*ahalik eta lasterren*)
  - konparazio erromanikoa:
    - zenbat eta ...ago (*zenbat eta gutxiago jan, hainbat eta lodiago dago*),
- Ondorio perpausak:
  - ...hain da..., ... (*ez du lana bukatuko, hain da alferra*)
- Baldintza perpausak:
  - baldintza erreala eta alegiazkoa bereizi (*astirik badut, joango naiz / oporrik banu, joango nintzateke*)
  - -(e)z gero, ezean,, (*euririk eginez gero, ez gara joango; legea bete ezean, ezin dira aurkeztu*)
  - -t(z)ekotan. (*joatekotan, abisatu*)
- Denborazkoak.
  - Aldiberekotasuna:
    - -n guztietan, gehienetan, bakoitzean, (*etortzen zaren guztietan alaitzen nauzu...*)
    - (-n) orduko (*zezena agertu (zen) orduko maingu guztiak sendatu ziren*)
    - -tzeaz batera, -tzearekin batera (*ohean sartzeaz batera / sartzearekin batera lokartu da*)
  - Aurrekotasuna:
    - t(z)erakoan, (*patatak egosterakoan garbitu behar ditugu*)
  - ondokotasuna:
    - ostean (*patatak egosi ostean, utzi hozten*)
    - -takoan, (*patatak egositakoan...*)
  - iraupena adieraztekoak:
    - -(e)netik, (*joan zenetik alaiago dago*)
    - geroztik, -(e)z geroztik, (*politikan sartu denez geroztik ez du ezertarako astirik*)
    - harik eta...arte, (*harik eta txirrina jo arte ez da inor mugituko,*)
- Modua eta neurria adierazteko perpausak:
  - -n neurrian, (*ahal izan dugun neurrian egingo dugu*)
  - -ela / -elarik (*txapela buruan zuela atera da Joxe, olioia dariola dago autoa*)
- Kausazkoak:
  - -zeren /ezen (eta)...bait-/-(e)n, (*ez da etorri zeren amonaren txakurrari txerto berria ipini behar baitzioten*)
- Kontzesiboak:
  - -ba... ere, (*argi esan bagenion ere, ez zuen kasurik egin*)